

Sygn. akt I UK 329/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSA Agata Pyjas-Luty

w sprawie z odwołania A. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 lutego 2014 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 6 lutego 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 6 lutego 2013 r. oddalił apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. z dnia 20 marca 2012 r., którym

oddalono odwołanie A. O. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 czerwca 2009 r. odmawiającej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

Sąd odwoławczy zaakceptował ustalenia poczynione w sprawie przez Sąd pierwszej instancji, zgodnie z którymi odwołujący się pobiera rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy z ogólnego stanu zdrowia. W dniu 15 kwietnia 2009 r. ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, którego odmówiono mu zaskarżoną decyzją. Do chwili przyznania świadczeń rentowych z ogólnego stanu zdrowia odwołujący się pracował jako murarz w „H.” SA w pełnym wymiarze czasu pracy. W dniu 3 sierpnia 2004 r. w trakcie świadczenia pracy został uderzony łyżką koparki w prawy bok, w związku z czym przebywał na zwolnieniu lekarskim od 4 do 10 sierpnia 2004 r. W trakcie leczenia okazało się, że doszło do złamania główki kości promieniowej lewej oraz złamania żeber VIII i IX po stronie lewej, w związku z czym stwierdzono 5% uszczerbku na zdrowiu, za który przyznano ubezpieczonemu jednorazowe odszkodowanie. Prawomocnym wyrokiem wydanym w sprawie V U .../09 Sąd Rejonowy zmienił decyzję organu rentowego, zasądając na rzecz odwołującego się kwotę 6.450 zł tytułem jednorazowego odszkodowania w związku z pogorszeniem się jego stanu zdrowia na skutek wypadku przy pracy o dalsze 10% uszczerbku na zdrowiu w wyniku upośledzenia funkcji prawej kończyny górnej spowodowanego urazem prawego barku z uszkodzeniem pierścienia rotatorów. Na podstawie opinii biegłych lekarzy sporządzonych w niniejszej sprawie ustalono natomiast, że dolegliwości ze strony barku prawego są aktualnie przyczyną częściowej niezdolności ubezpieczonego do pracy, ale pozostają bez związku z wypadkiem przy pracy.

Sąd drugiej instancji za trafne uznał również stanowisko Sądu Okręgowego co do braku związania przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w sprawie V U .../09, wskazując że związanie sądu prawomocnym orzeczeniem wydanym w innej sprawie w myśl art. 365 § 1 k.p.c. występuje przy tożsamości przedmiotowej i podmiotowej obu spraw. Tymczasem w niniejszej sprawie oraz w sprawie, która toczyła się przed Sądem Rejonowym, nie zachodzi tożsamość przedmiotowa. Sąd Apelacyjny powołał się także na pogląd

wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 maja 2008 r., I UK 361/07, zgodnie z którym rozstrzygnięcia zapadłe w sprawach o jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego wypadkiem przy pracy i o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z tym wypadkiem nie pozostają ze sobą w związku prowadzącym do uznania powagi rzeczy osądzonej, albowiem inne są przesłanki nabycia prawa do każdego z tych świadczeń.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego ubezpieczony zarzucił naruszenie art. 365 § 1 k.p.c., przez bezpodstawną odmowę uznania prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w B. z dnia 6 października 2011 r., V U .../09, za prejudykat w niniejszej sprawie w zakresie związku przyczynowego pomiędzy urazem prawego barku odwołującego się a wypadkiem przy pracy, któremu uległ on 3 sierpnia 2004 r.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego, ewentualnie o uchylenie tego wyroku i jego zmianę przez uwzględnienie odwołania, a także o zasądzenie na rzecz odwołującego się kosztów postępowania.

W uzasadnieniu skargi podniesiono, między innymi, że w stanie faktycznym sprawy bezsporne jest, że ubezpieczony jest aktualnie niezdolny do pracy, czego przyczyną są dolegliwości ze strony jego prawego barku. Sąd Rejonowy prawomocnym wyrokiem z dnia 6 października 2011 r. w sprawie V U .../09 przyznał odwołującemu się jednorazowe odszkodowanie z tytułu zwiększenia uszczerbku na zdrowiu spowodowanego wypadkiem przy pracy o dalsze 10% z uwagi na dolegliwości ze strony prawego stawu barkowego, tym samym przesądzając kwestię istnienia związku przyczynowego pomiędzy wypadkiem przy pracy a urazem tego barku. Orzeczenie Sądu Rejonowego jest w tym zakresie wiążące, a odmienne stanowisko Sądu Apelacyjnego narusza art. 365 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona.

W myśl art. 365 § 1 k.p.c., orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy

administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Z prawomocnością orzeczenia sądowego (zarówno w ujęciu materialnym, jak i formalnym) związana jest powaga rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.), przy czym jest to konstrukcja prawna odmienna - choć ściśle powiązana - z regulacją art. 365 § 1 k.p.c. Wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami.

Moc wiążąca orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.) może być rozważana tylko wtedy, gdy rozpoznawana jest inna sprawa niż ta, w której wydano poprzednie orzeczenie oraz gdy kwestia rozstrzygnięta innym wyrokiem stanowi zagadnienie wstępne. Moc wiążąca prawomocnego orzeczenia sądu charakteryzuje się dwoma aspektami. Pierwszy z nich odnosi się tylko do faktu istnienia prawomocnego orzeczenia. Zdaniem Sądu Najwyższego ten aspekt występuje, gdy w poprzednim postępowaniu, w którym zapadło prawomocne orzeczenie nie brała udziału choćby jedna ze stron nowego postępowania, a nie jest ona objęta prawomocnością rozszerzoną. Nie można bowiem takiej strony obciążać dalszymi skutkami wynikającymi z prawomocnego orzeczenia. Drugi aspekt mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia jest określony jako walor prawny rozstrzygnięcia (osądzenia) zawartego w treści orzeczenia. Jest on ściśle związany z powagą rzeczy osądzonej (art. 366 § 1 k.p.c.) i występuje w nowej sprawie pomiędzy tymi samymi stronami, choć przedmiot obu spraw jest inny. W nowej sprawie nie może być wówczas zastosowany negatywny (procesowy) skutek powagi rzeczy osądzonej polegający na niedopuszczalności ponownego rozstrzygnięcia tej samej sprawy. Występuje natomiast skutek pozytywny (materialny) rzeczy osądzonej przejawiający się w tym, że rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu (rzecz osądzona) stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami nowy spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto to w prawomocnym, wcześniejszym wyroku, a więc w ostatecznym rezultacie procesu uwzględniającym stan rzeczy na datę zamknięcia rozprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 12/09, LEX nr 515722). Taka jest treść prawomocnego orzeczenia, o którym stanowi art. 365 § 1 k.p.c., a więc treść wyrażonej w nim indywidualnej i konkretnej

normy prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2009 r., II PK 302/08, LEX nr 513001). W kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może być ona już więc ponownie badana. Związanie orzeczeniem oznacza zatem zakaz dokonywania ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią, a nawet niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC-ZD 2008 nr 1, poz. 20 oraz uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2008 r., III CZP 72/08, OSNC 2009 nr 2, poz. 20; Glosa 2009 nr 3, s. 24, z glosą M. Sieradzkiej).

Chociaż powagą rzeczy osądzonej objęta jest w zasadzie jedynie sentencja wyroku, a nie jego uzasadnienie, to jednocześnie w orzecznictwie trafnie zwraca się uwagę, że powaga rzeczy osądzonej rozciąga się również na motywy wyroku w takich granicach, w jakich stanowią one konieczne uzupełnienie rozstrzygnięcia, niezbędne dla wyjaśnienia jego zakresu (tak np. Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 15 marca 2002 r., II CKN 1415/00, LEX nr 53284 oraz z dnia 29 marca 2006 r., II PK 163/05, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 71). W szczególności, powagą rzeczy osądzonej mogą być objęte ustalenia faktyczne w takim zakresie, w jakim indywidualizują one sentencję jako rozstrzygnięcie o przedmiocie sporu i w jakim określają one istotę danego stosunku prawnego. Chodzi jednak tylko o elementy uzasadnienia dotyczące rozstrzygnięcia co do istoty sprawy, w których sąd wypowiada się w sposób stanowczy, autorytarny o żądaniu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2004 r., V CK 528/03, LEX nr 188496 oraz z dnia 21 września 2005 r., V CK 139/05, LEX nr 186929). Tak zwanej prekluzji ulega więc tylko ten materiał procesowy, który dotyczy podstawy faktycznej w zakresie hipotezy normy materialnoprawnej zastosowanej przez sąd, natomiast twierdzenia i dowody dotyczące innej podstawy prawnej są dla konkretnej sprawy obojętne (uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2003 r., III CZP 97/02, OSNC 2003 nr 12, poz. 160).

Taka wykładnia przeważa w orzecznictwie i Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę uznaje jej trafność. Nie podziela natomiast poglądów odmiennych, które w szczególności zostały przedstawione w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2008 r., III CSK 284/07, LEX nr 380931 i

postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2009 r., IV CSK 511/08, LEX nr 511989.

Mając to na uwadze należy stwierdzić, że pomiędzy stronami niniejszego procesu (który dotyczy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy) został już rozstrzygnięty spór, w którym wydano prawomocny wyrok. Przedmiotem wcześniejszego postępowania między tymi samymi stronami była ocena, czy odwołującemu się przysługuje jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego dysfunkcją prawego stawu barkowego. Sprawa ta została ostatecznie rozstrzygnięta przez Sąd Rejonowy prawomocnym wyrokiem z dnia 6 października 2011 r., V U .../09, którym zasądzono na rzecz ubezpieczonego jednorazowe odszkodowanie za 10% uszczerbku na zdrowiu, będącego wynikiem upośledzenia funkcji prawej kończyny górnej spowodowanego urazem prawego barku z uszkodzeniem pierścienia rotatorów, do którego doszło na skutek wypadku przy pracy, albowiem takie świadczenie przysługuje tylko ubezpieczonemu, który wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu (art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych; jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 ze zm.).

Prawomocność zapadłego w tej sprawie orzeczenia ma ten skutek w obecnym postępowaniu, że obowiązkiem Sądów jest respektowanie tych okoliczności faktycznych ustalonych w sposób stanowczy we wcześniejszej sprawie, które określały istotę sporu i uzasadniały uwzględnienie zgłoszonego w niej roszczenia. Inaczej rzecz ujmując, w rozpoznawanej sprawie należało ocenić, jakie były istotne ustalenia i oceny prawne, które spowodowały uwzględnienie odwołania ubezpieczonego w poprzedniej sprawie między stronami, przyjmując związaną nimi w rozpoznawanej sprawie i dokonać ich kwalifikacji z punktu widzenia prawa odwołującego się do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. Trafne jest zatem stanowisko skarżącego, że w toku niniejszego postępowania nie podlegała już badaniu kwestia dotycząca istnienia związku przyczynowego pomiędzy wypadkiem przy pracy a stanem chorobowym prawego

barku wnioskodawcy, albowiem została ona rozstrzygnięta prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w sprawie V U .../09.

Do żadnych innych wniosków nie mógł doprowadzić pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 maja 2008 r. w sprawie I UK 361/07 (LEX nr 491451), albowiem dotyczył on wyłącznie braku związku pomiędzy sprawami o jednorazowe odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu związanego z wypadkiem przy pracy i o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z tym wypadkiem w tym znaczeniu, że przyznanie prawa do jednorazowego odszkodowania nie oznacza istnienia niezdolności do pracy, która jest warunkiem przyznania prawa do renty. Stanowisko to jest oczywiście trafne, ale nie znajduje zastosowania w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy. Kwestią sporną było bowiem w niej nie samo istnienie niezdolności do pracy, ale związek stwierdzonej u ubezpieczonego częściowej niezdolności do pracy, spowodowanej upośledzeniem czynności prawego barku, z wypadkiem przy pracy. Inaczej rzecz ujmując, chodziło więc o stwierdzenie, czy stan chorobowy prawego barku jest skutkiem wypadku przy pracy, a to właśnie zostało przesądzone wcześniejszym prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w sprawie V U .../09.

W tej sytuacji rację ma skarżący, że w sprawie doszło do naruszenia art. 365 § 1 k.p.c., co mogło mieć istotny wpływ na jej rozstrzygnięcie. Jeżeli bowiem nie zostanie stwierdzone, że o częściowej niezdolności ubezpieczonego do pracy decydują jakieś inne schorzenia niż upośledzenie funkcji prawej kończyny górnej spowodowane stanem chorobowym prawego barku z uszkodzeniem pierścienia rotatorów, to niedopuszczalne w świetle art. 365 § 1 k.p.c. jest wykluczenie związku tej niezdolności z wypadkiem przy pracy, co ma bezpośrednie znaczenie dla prawa do dochodzonego w niniejszej sprawie świadczenia. Wypadkowa renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje bowiem temu ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy wskutek wypadku przy pracy (art. 6 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 398²¹ w związku z art. 108 § 2 k.p.c.).

